

Maedi-Visna kontroll hos får och get

Bakgrund

Maedi-visna (MV) förekommer i fårländer över hela världen. Första fallen av MV upptäcktes i Sverige 1974 på slakteriet i Kalmar. Sedan 1993 har antikroppar mot MV-virus påvisats i drygt 600 besättningar. Fortfarande inträffar fall av sjukdomen i Sverige.

Sjukdomen

MV är en virussjukdom som drabbar får och get (getens variant kallas CAE - Caprin Artrit Encephalit). Sjukdomen kan ge flera olika symtom beroende på vilket organ som angrips. Ofta angrips lungorna hos fåren men även det centrala nervsystemet kan drabbas vilket då ger vinglighet. Kronisk avmagring är ett annat vanligt symtom och även leder och juver kan angripas med inflammationer som följd.

Viruset sprids via råmjölk, mjölk, blod, saliv och noskontakt. Spridning via noskontakt är mindre effektiv och tar vanligen längre tid. Spridning från tacka till lamm sker både via råmjölk, mjölk och direktkontakt så den spridningsvägen är vanligast. Virus kan också spridas indirekt via kläder och redskap.

Inkubationstiden är lång och kliniska symtom ses sällan på får under tre till fyra års ålder.

Bild 1. Virusets smittar effektivt från moderdjur till avkomma. Foto: Lillemor Bylund

MV och CAE är en sjukdom med ett långsamt förlopp som kan förekomma dold i besättningen under lång tid för att efter några år orsaka påtagliga kliniska effekter. I ett tidigt skede förväxlas ofta sjukdomen med exempelvis parasitproblem, underutfodring, naturligt åldrande och liknande pga. den kroniska avmagringen.

Bild 2. Symtomen kan vara svåra att skilja från exempelvis naturligt åldrande. Tackan på bilden är tretton år gammal. Foto: Lillemor Bylund

Påvisande av infektionen i ett tidigt skede är viktigt för att kunna bekämpa den och därmed förebygga smittspridning inom och mellan besättningar. Sjukdomen är obotlig och tillgång till vaccin saknas.

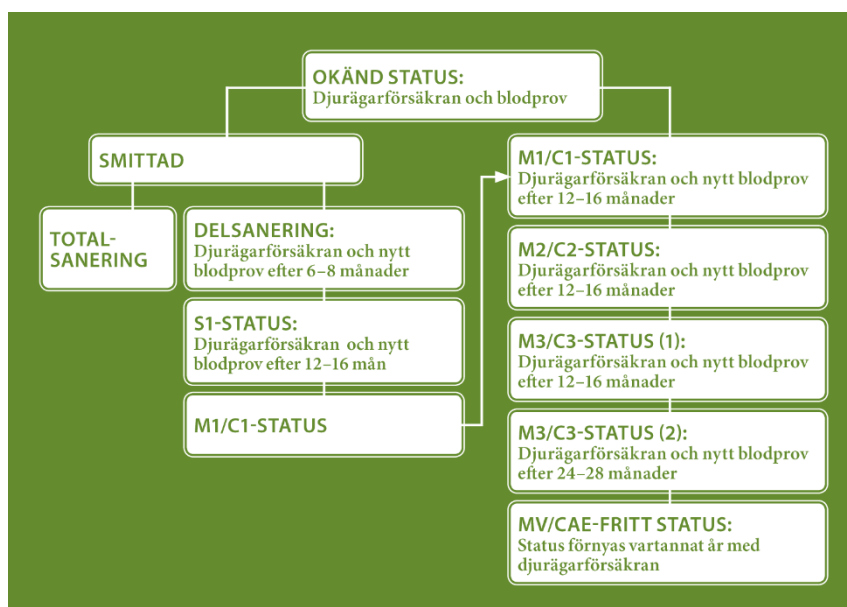
MV/CAE-Programmet

Kontrollprogrammet mot MV/CAE som vi har i Sverige har kraftigt minskat förekomsten av klinisk sjukdom i landet samt skapat goda förutsättningar för en MV-fri livdjurshandel. Sedan 2005 finns även det förenklade MV-programmet (FMV) där man endast tar en enda provtagning för att se hur läget är i besättningen just då. Denna provtagning ger inget status och kan inte garantera smittfrihet. FMV är främst till för de besättningar som aldrig kommer sälja livdjur.

Antalet anslutna besättningar ökar konstant. Vi uppskattar med underlag av tillgänglig statistik att drygt 60 % av landets får finns i MV-fria besättningar idag. Sedan kontrollprogrammets början har antalet infekterade besättningar bland de okontrollerade gått ned från en på tolv till en på hundra. Detta kan dock äventyras om otestade livdjur börjar flyttas runt mellan besättningar.

Förekomsten av getens motsvarande virusinfektion CAE är betydligt högre jämfört med fårens MV. Det är svårt att säkert veta hur hög andelen är i okontrollerade besättningar men en uppskattning är att det kan vara så högt som 15 %. Virus anses kunna spridas mellan djurslagen och getterna utgör alltså en riskfaktor för återinfektion av fårpopulationen.

Vid uppstart av en besättning med fria djur så kan man ärva deras status om man själv går med i programmet. Om man går med i programmet med en besättning som inte är provtagen tidigare så börjar man från början med årliga provtagningar. Om proverna är negativa (alltså inga antikroppar mot MV eller CAE finns) tilldelas besättningen ett M-status (M1, M2, M3 och MV-fri) för får och C-status (C1, C2, C3 och CAE-fri) för getter allt eftersom den avancerar i programmet (se bild 3).

Bild 3. Flöde för hur en besättning tilldelas och upprätthåller sin status

Stickprovsprovtagningar kan komma att utföras i framtiden för att bibehålla säkerheten i programmet.

Resultat 2017

Vid 2017 års slut hade vi 4 062 fårbesättningar med i programmet med 148 563 får över ett års ålder, se tabell 1. Det är en ökning med 304 fårbesättningar jämfört med slutet på 2016. Vi hade vid 2017 års slut 240 getbesättningar anslutna till CAE-programmet med 2 453 getter över ett års ålder, vilket är 40 st. fler getbesättningar än samma tid förra året.

Tabell 1. Fördelningen mellan olika status

Status	2015-01-01		2016-01-01		2017-01-01		2018-01-01	
	Antal Bes.	Antal Får	Antal Bes.	Antal Får	Antal Bes.	Antal Får	Antal Bes.	Antal Får
M3/ MV-fri	3 279	132 157	3 410	131 381	3 536	135 003	3 753	140 392
M2	91	2 392	94	3 047	76	2 128	112	3 021
M1	116	3 840	102	2 881	146	3 814	129	3 253

Under 2017 har 12 407 blodprover från MV/CAE-kontrollen analyserats vid SVA. Provtagningar för M/C-status utförs av varje besättnings lokala veterinär och utförs i

2018-02-20
Sidan 4 av 4

hela landet. Av dessa 12 407 blodprover så har 920 st. prover tagits i det förenklade programmet FMV.

Av de 920 proverna tagna i FMV är 795 prover (från 44 besättningar) tagna av vår godkända provtagare inom ramen för den riktade provtagningen vilken innebär att vi aktivt erbjuder tidigare okontrollerade besättningar kostnadsfri provtagning i utvalda områden. Riktad provtagning inom FMV har under 2017 skett framför allt i områden som tidigare påvisat flest positiva besättningar och där sannolikheten bedöms vara högst att hitta nya infekterade. Vi har i år rört oss i området Skåne, Kalmar, Blekinge och Jönköpings län.

Vi har haft en hel del positiva testresultat sedan vi bytte till den känsligare ELISA-testen från och med mars. Vi har haft totalt 18 besättningar med positiva testresultat under året. Av dessa har tolv, efter noggranna uppföljningar med omprover samt i vissa fall verifikation hos utländskt labb m.m., bedömts vara falska positiva. De andra sex besättningarna har fått hjälp att sanera. Fem av dem var getbesättningar och en var en fårbesättning. Fyra av de sex sant positiva besättningarna hittades via FMV.